

בין הסכם לאשליה: כך איראן ממשיכה להתקרב לפצה לירות ההבטחות

29.06.2026 | ד"ר יוסי מנשרוף | written by

מאז נכנסה הפסקת האש לתוקפה, ב-9 באפריל, הדגיש הנשיא טראמפ בהצהרותיו כמה וכמה פעמים שבמסגרת ההסכם שיושג לאחר המלחמה, המשטר האיראני לא יוכל לפתח נשק גרעיני. למרות חילוקי דעות ברורים מול ישראל סביב האסטרטגיה הרצויה מול המשטר האיראני, הצהרותיו בנושא זה עולות בקנה אחד עם אלו של ראש הממשלה נתניהו. למעשה, יכולות הגרעין של איראן והסטטוס של תוכניתה הגרעינית הם אחד המדדים המיידיים המובהקים להצלחת המלחמה או כשלונה.

אומנם, במסגרת מזכר ההבנות בין איראן לארה"ב שנחתם ב-18 ביוני צוין שטהרן מסכימה לכך שלא תייצר או תשיג נשק גרעיני. הצדדים הגיעו להסכמה שטהרן תדלל את מלאי האורניום המועשר בתוך איראן, ויתקיימו דיונים על המנגנון שיבצע זאת ב-60 הימים בהם הם ינסו להגיע להסכם.

ואולם לצד זאת, ניתן להבחין כעת שהקריאות באיראן למשטר להצטייד בנשק גרעיני נמשכות. למעשה, מי שקרא למשטר להצטייד בנשק גרעיני היא סו"י פארס, מהשופרים הבולטים של משמרות המהפכה בתקשורת האיראנית. במאמר ניתוח שפרסמה ביום ראשון, 28 ביוני, הסבירה פארס שהברירה היחידה שנותרה בפני טהרן כדי לערוב ליציבות המשטר האיסלאמי היא הרתעה גרעינית שתושג באמצעות נשק גרעיני. יודגש שזו אינה הפעם הראשונה שחוגי משמרות המהפכה קוראים לנשק גרעיני. כבר ביוני 2024 קרא היומון ג'ואן, המקורב למשמרות המהפכה, לטהרן להצטייד בנשק גרעיני. אלא שמאז 2024 גבר הלחץ על הנהגת המשטר להצטייד בנשק גרעיני.

הקריאה הנוכחית היא אפוא המשך ישיר לשיח שבלט במסדרונות המשטר לפני "שאגת הארי". בשיאו של השיח הזה קרא יועץ המנהיג, עלי שמח'אני, שהחזיק בתיק הגרעין של איראן תקופה ממושכת וחוסל במלחמה, בראיון ב-16 באוקטובר 2025 למשטר להצטייד בנשק גרעיני, כאחד הלקחים של מבצע "עם כלביא". הפרשן הביטחוני האיראני מג'יד רג'בי הסביר ב-9 ביוני את ההיגיון שמנחה את הקריאות באיראן להחזיק בנשק גרעיני. לדבריו, דוקטרינת סף הגרעין של איראן וההסתמכות על ההרתעה מצד מערך הטילאות והכטב"מ נכשלו, ולכן רק נשק גרעיני יוכל לייצר הרתעה.

ממשל טראמפ מבין היטב את הסכנה הכרוכה ב-450 ק"ג אורניום מועשר בהם מחזיקה טהרן. לפי דיווח ב-CNN, במחצית מאי, ארה"ב היתה אמורה לבצע מבצע קומנדו כירורגי למול האורניום המועשר שמחביא המשטר האיראני. אלא שברגע האחרון טראמפ ביטל את התוכנית,

בשל החשש ממספר רב של נפגעים בקרב הכוחות האמריקנים, חשש מתגובה איראנית רחבה ומבהלה עולמית שתמוטט את הבורסות ותזניק באופן תקדימי את מחירי הנפט.

הישענותה של טהרן על מערך השלוחים, שעמדה בבסיס האסטרטגיה האיראנית במשך שנים, קרסה, אם כי אין זה אומר שטהרן לא תפעל לשקם את המערך, שנפגע בידי ישראל. כיום, טהרן היא שמגנה על חיזבאללה דרך ניסיונה להפוך את המשוואה, ולמנוע מישראל לתקוף בדאחייה בבירות, באמצעות איום בהתערבות. לצד הבטחון העצמי הרב שהדבר משקף, הוא מבליט את חולשתו של חיזבאללה. לכן, הצורך של ההנהגה החדשה בטהרן לעדכן את תפיסת הביטחון האיראנית הוא ברור ומוחשי.

במשטר החדש שמתייצב בטהרן, בו כוחו של משמרות המהפכה עולה, ארה"ב וישראל אינן יכולות להישאר אדישות לנוכח קריאות מחוגי משה"מ להחזיק בנשק גרעיני. שאלת עתיד הפיקוח במתקני הגרעין נותרה עלומה והיא עומדת למו"מ בין הצדדים, לאחר שטרמפ הסתפק באמירה לפיה "אין דחיפות" להטיל פיקוח מצד סבא"א. זאת לאחר שהמשטר האיראני דחה את הצהרתו לפיה טהרן הסכימה להחזרת הפקחים.

טהרן הונתה את המערב במשך עשרות שנים, לאחר שקדמה את תוכנית הנשק גם תחת "הפתוא הגרעינית" של עלי ח'אמינאי, שכביכול אסרה פיתוח, ייצור או החזקה של נשק להשמדה המונית. ספק רב אם גם תחת הסכם, המשטר האיראני יעצור את שאיפות ההתגרענות שלו, במיוחד תחת ההנהגה החדשה בראשות מוג'תבא. בטהרן יש מי שסבור שסגירת מיצר הורמוז, מנוף שהסתבר כקריטי מול ממשל טראמפ, לא יספיק כדי להבטיח שהמלחמה נגד המשטר לא תחודש בעידן טראמפ ונתניהו.

בימים האחרונים קבע דיוויד אולברייט, מבכירי המומחים לענייני תוכנית הגרעין של איראן, שתוכנית הגרעין ניזוקה קשות במלחמה וטהרן אינה מעשירה אורניום או מייצרת צנטריפוגות. גם אם אבחנה זו מדויקת, אסור לנוח על זרי הדפנה למול שאיפות הגרעין של המשטר. טהרן עדיין מחזיקה במערך צנטריפוגות מתקדמות, והרכבה של הנהגתה החדשה, עלולים לייצר בהמשך מציאות שבה עולה שוב הצורך לשוב לאופציה הצבאית כדי לרסן שאיפות אלו. בתרחיש כזה, הצעד המינימלי הנדרש מצד ארה"ב וישראל יהיה לסכל את מוקדי הידע הגרעיני שנותרו לטהרן, כדי להגדיל את העיכוב בפני מימוש שאיפתה המסוכנת.

פורסם בישראל היום, בתאריך 29 ביוני, 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.